

Veljko Jovanović*

Odsek za psihologiju,
Filozofski fakultet, Novi
Sad

Validacija kratke skale subjektivnog blagostanja

U ovom radu su predstavljeni rezultati istraživanja čiji je osnovni cilj bio provera konvergentne validnosti Kratke skale subjektivnog blagostanja. Rezultati su pokazali da je skala značajno povezana sa standardnim merama subjektivnog blagostanja (zadovoljstvom životom, pozitivnim afektom, negativnim afektom i subjektivnim osećanjem sreće) kao i teorijski i empirijski povezanim konstruktima: optimizmom, samopoštovanjem i osobinama ličnosti. Opravdanost razlikovanja kognitivne i afektivne subskele KSB, dokazuje to što je subskala Pozitivan afektivitet snažnije povezana sa konstruktima koji su dominantno afektivni (pozitivnim i negativnim afektom i osobinama ličnosti), dok subskala Pozitivan stav prema životu ima dosledno više korelacije sa kognitivnim konstruktima (optimizmom, samopoštovanjem i zadovoljstvom životom). U radu su diskutovane prednosti skale, sfere u kojima može biti korištena, kao i preporuke za naredna istraživanja.

Cljučne reči: Kratka skala subjektivnog blagostanja, validnost, pozitivno mentalno zdravlje

Uvod

Poslednjih nekoliko godina XX veka i prvu deceniju XXI veka u psihologiji je obeležila ekspanzija istraživanja pozitivnih iskustava, optimalnog funkcionisanja ljudi i pozitivnih karakteristika mentalnog zdravlja. Tek nakon stogodišnjeg perioda u kojem su psiholozi bili dominantno usmereni na proučavanje psihopatoloških fenomena, pažnja istraživača se počela usmeravati i na izučavanje pozitivnih strana čoveka (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000) i primenu ovih saznanja u praksi (Linley & Joseph, 2004). Promena paradigme je naročito primetna u pristupu mentalnom

* E-mail: vejo@uns.ac.rs

Primljeno: 01.10.2010.

Prihvaćeno za štampu: 06.11.2010.

zdravlju, gde je došlo do pomeranja od medicinskog ka modelu pozitivne psihologije (videti Keyes & Lopez, 2005; Maddux, Snyder, & Lopez, 2004). Kao prirodan pratilac promene fokusa izučavanja, javila se potreba za konstrukcijom i razvojem novih psiholoških instrumenata namenjenih proceni pozitivnih aspekata funkcionisanja. Tradicionalni modeli mentalnog zdravlja i intervencija namenjenih za prevenciju i promociju mentalnog zdravlja, pretežno su se oslanjali na skale za procenu psihopatoloških fenomena (npr. depresivnosti i anksioznosti) koje daju podatke o prisustvu ili odsustvu simptoma psihičkih poremećaja. Problem psihopatoloških skala je što ne govore gotovo ništa o indikatorima pozitivnog funkcionisanja, tj. omogućavaju nam da procenimo koliko neko loše funkcioniše, ali ne i koliko dobro (Bartlett & Coles, 1998).

Jedna od najvažnijih komponenti u savremenim modelima mentalnog zdravlja je subjektivno blagostanje (npr. Keyes, 2006; Vaillant, 2003). Subjektivno blagostanje se definiše kao afektivna i kognitivna evaluacija sopstvenog života (Diener, 2000). Dakle, osnovu teorijske konceptualizacije subjektivnog blagostanja predstavlja distinkcija na afektivnu (često doživljavanje pozitivnih i retko negativnih emocija) i kognitivnu komponentu (zadovoljstvo životom) (Diener, Suh, Lucas, & Smith, 1999).

Od kada je počelo interesovanje za subjektivno blagostanje u akademskoj psihologiji, postavilo se i pitanje da li je ovaj fenomen moguće meriti i koji je najbolji način da se to uradi. Ubrzo su se, u skladu sa definicijom ovog konstrukta, kao dva ključna instrumenta nametnuli: PANAS (*Positive and Negative Affect Schedule*; Watson, Clark, & Tellegen, 1988) i SWLS (*Satisfaction With Life Scale*; Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985). PANAS se koristi za procenu afektivne komponente subjektivnog blagostanja, dok je SWLS skala koja je namenjena za procenu zadovoljstva životom. Iako se ova dva instrumenta najčešće upotrebljavaju u istraživanjima subjektivnog blagostanja, postoje autori koji smatraju da validan i pouzdan instrument predstavlja jedno pitanje o zadovoljstvu životom ili sreći (Abdel-Khalek, 2006; Crooker & Near, 1998) i kratke skale u kojima je fokus isključivo na subjektivnom osećanju sreće (Lyubomirsky & Lepper, 1999). Osim toga, koriste se multiajtemske skale, kojima se procenjuje globalno subjektivno blagostanje kao što su DHS (*Depression-Happiness Scale*; Joseph & Lewis, 1998) i OHQ (*Oxford Happiness Questionnaire*; Hills & Argyle, 2002).

Sa namerom da predstavlja instrument holističkog karaktera, razvijena je Kratka skala subjektivnog blagostanja¹ (Jovanović & Brdarić, 2008), čiji je cilj glo-

¹ Detaljniji prikaz teorijske osnove i razloga za konstrukciju Kratke skale subjektivnog blagostanja se može naći u članku: Jovanović, V., & Novović, Z. (2008). Kratka skala subjektivnog

balna procena subjektivnog blagostanja. Po ovim karakteristikama KSB je bliška već postojećim, ali malobrojnim globalnim skalama, kao što je OHQ. Ipak, u odnosu na OHQ postoje i neke značajne razlike. OHQ u sebi obuhvata stavke kojima se procenjuje i niz konstrukata koji su bliski, ali ne identični subjektivnom blagostanju (kao što su lokus kontrole, samopoštovanje, humor), što dovodi do konceptualnog preklapanja sa ovim konstruktima (Kashdan, 2004). Sa druge strane, KSB je specifično orijentisana ka proceni dve komponente subjektivnog blagostanja – afektivnoj i kognitivnoj.

Afektivna komponenta se procenjuje pomoću subskale *Pozitivan afektivitet*, koja sadrži stavke koje se odnose na doživljavanje prijatnih emocija. Kognitivni aspekt subjektivnog blagostanja se procenjuje subskalom *Pozitivan stav prema životu*, koja je operacionalizovana preko stavki koje se odnose na pozitivno vrednovanje života i optimističan stav prema životu. Za razliku od Skale zadovoljstva životom (SWLS; Diener et al., 1985), koja je definisana preko kognitivne evaluacije života, stavke kognitivne supskale KSB se više odnose na globalno pozitivan stav prema životu.

Osnovni cilj ovog istraživanja je provera validnosti Kratke skale subjektivnog blagostanja, ispitivanjem relacija sa standardnim merama za procenu različitih aspekata subjektivnog blagostanja (zadovoljstva životom, afekta i subjektivnog osećanja sreće), kao i konstruktima koji su se u prethodnim istraživanjima pokazali povezani sa subjektivnim blagostanjem (optimizmom, samopoštovanjem i osobinama ličnosti).

Metod

Uzorak i procedura

Uzorak je činilo 226 studenata Univerziteta u Novom Sadu (117 ženskog i 109 muškog pola). Prosečna starost ispitanika je 21.7 godine (raspon od 19 do 30 godina).

Podaci su prikupljeni tokom oktobra i novembra 2008. godine. Ispitanici su instrumente popunjavali u učionicama. Učešće u istraživanju je bilo dobrovoljno i dogovaranje na upitnike je bilo anonimno.

.....
 blagostanja – Novi instrument za procenu pozitivnog mentalnog zdravlja. *Primenjena psihologija*, 1-2, 77-94.

Instrumenti

Kratka Skala Subjektivnog Blagostanja (KSB; Jovanović & Brdarić, 2008) je instrument koji se koristi za procenu subjektivnog blagostanja. Sastoji se od 8 stavki (videti u prilogu), čiji sadržaj se odnosi na iskustva prijatnih emocija (npr. *Osećam se živahno*) i pozitivnu evaluaciju života (npr. *Sve u svemu, život je lep*). Odgovori se daju na 5-ostepenoj skali Likertovog tipa. Rezultati faktorske analize urađene u ovom istraživanju, pokazali su kao i prethodno istraživanje (Jovanović & Novović, 2008) da se KSB sastoji od 2 povezane, ali neredundantne supskale: Pozitivan afektivitet (stavke 3, 4, 5 i 7, videti u prilogu) i Pozitivan stav prema životu (1, 2, 6, 8). Radi dobijanja preciznijeg uvida u validnost skale, u ovom istraživanju su korišćeni i ukupan skor KSB i skorovi na supskalama.

Subjective Happiness Scale (SHS; Lyubomirsky & Lepper, 1999) je skala koja se sastoji od 4 stavke kojima se procenjuje subjektivno, globalno osećanje sreće. Odgovori se daju na 7-stepenoj skali Likertovog tipa. Pouzdanost skale u ovom istraživanju iznosi $\alpha=.77$.

Life Orientation Test-Revised (LOT-R; Scheier, Carver, & Bridges, 1994) je skala samoprocene koja se koristi za merenje optimizma. Sastoji se od 10 stavki (npr. *Uglavnom očekujem da će mi se desiti više dobrih nego loših stvari*) od čega su 4 filler-a. Odgovori se daju na 5-ostepenoj skali Likertovog tipa. Pouzdanost skale iznosi $\alpha=.75$.

Satisfaction with life scale (SWLS; Diener et al., 1985) je skala koja sadrži 5 stavki (npr. *Moj život je vrlo blizu onome što smatram idealnim*), kojom se procenjuje kognitivna komponenta subjektivnog blagostanja. Odgovori se daju na skali od 1-u potpunosti se ne slažem, do 7-u potpunosti se slažem. U ovom istraživanju je dobijena pouzdanost $\alpha=.82$.

Rosenbergova skala samopoštovanja (RSS; Rosenberg, 1965) je najpoznatiji instrument za procenu samopoštovanja (u ovom istraživanju $\alpha=.82$). Sastoji se od 10 stavki, na koje ispitanici odgovaraju korišćenjem petostepene Likertove skale.

Zuckerman-Kuhlman Personality Questionnaire Cross-Cultural 50-item version (ZKPQ-50-CC; Aluja et al., 2006) predstavlja skraćenu formu upitnika ZKPQ (*Zuckerman-Kuhlman Personality Questionnaire*; Zuckerman, 2002). ZKPQ-50-CC se sastoji od 50 stavki (po 10 za procenu svake dimenzije), sa binarnim formatom odgovora. Ovim instrumentom se procenjuje pet bazičnih osobina ličnosti prema Alternativnom petofaktorskom modelu Marvina Zakermana: Aktivitet (Act), Socijabilnost (Sy), Agresivnost-Hostilnost (Agg-Host), Impulsivno traženje senzacija (ImpSS), Neuroticizam-Anksioznost

(N-Anx). U ovom istraživanju su korišćene samo dimenzije: Act ($\alpha=.76$), Sy ($\alpha=.64$) i N-Anx ($\alpha=.76$), koje su bliske ekstraverziji (Sy i Act) i neuroticizmu (N-Anx), najznačajnijim prediktorima subjektivnog blagostanja (npr. DeNeve & Cooper, 1998).

Srpski Inventar Afekata Baziran na PANAS-X (SIAB-PANAS; Novović & Mihić, 2008) je prevod i adaptacija na srpski jezik instrumenta PANAS-X, koji je namenjen za procenu afekata (Positive and Negative Affect Schedule-X, Watson & Clark, 1994). U ovom istraživanju smo koristili kratku verziju od 20 stavki, kojom se procenjuju dimenzije Pozitivnog i Negativnog afekta. Pouzdanost obe supskale u ovom istraživanju iznosi $\alpha=.80$.

Rezultati

Deskriptivna statistika i pouzdanost

U tabeli 1 su prikazani podaci o deskriptivnoj statistici i pouzdanosti (Kronbahova α) svih skala koje su korišćene u istraživanju. Rezultati pokazuju da skala KSB ima visoku internu konzistentnost ($\alpha=.87$), kao i obe supskale (Tabela 1).

Tabela 1. Deskriptivna statistika i pouzdanost skala korišćenih u istraživanju

	M	SD	Kronbah α
Suma KSB	33.43	5.20	.87
Pozitivan afektivitet	16.35	3.00	.84
Pozitivan stav prema životu	17.08	2.84	.80
SHS	21.13	4.12	.77
LOT-R	22.87	4.40	.75
SWLS	24.30	5.99	.82
RSS	41.50	6.23	.82
N-Anx	3.70	2.60	.76
Sy	6.67	2.09	.64
Act	4.99	2.69	.76
PA	38.39	4.94	.80
NA	22.45	5.20	.80

Legenda. M = aritmetička sredina; SD = standardna devijacija; Suma KSB = ukupan skor na Kratkim skali subjektivnog blagostanja.; SHS = Subjective Happiness Scale; LOT-R = Life Orientation Test-Revised; SWLS = Satisfaction With Life Scale; RSS = Rosenbergova skala samopoštovanja; N-Anx = Neuroticizam-Anksioznost; Sy = Socijalabilnost; Act = Aktivitet; PA = Pozitivni afekat; NA = Negativni afekat.

Ajtem-total korelacije se kreću od .52 do .70, sa prosečnom inter-ajtem korelacijom od .46. Koeficijenti pouzdanosti cele skale, kao i pojedinačnih stavki su gotovo identični onima koji su dobijeni u inicijalnom istraživanju prilikom razvoja KSB (Jovanović & Novović, 2008).

Validnost

Da bismo procenili konvergentnu validnost skale KSB, ispitali smo njenu povezanost sa merama subjektivnog osećanja sreće, optimizma, zadovoljstva životom, samopoštovanja, osobinama ličnosti, pozitivnim i negativnim afektom (tabela 2).

Tabela 2. Konvergentna validnost KSB skale – korelacije^a sa povezanim konstruktima

	Pozitivan afektivitet	Pozitivan stav prema životu	Suma KSB
SHS	.48	.57	.59
LOT-R	.38	.44	.46
SWLS	.38	.43	.45
RSS	.37	.44	.45
N-Anx	-.34	-.21	-.31
Sy	.39	.15	.31
Act	.28	.16	.24
PA	.42	.36	.44
NA	-.32	-.26	-.33

Legenda. KSB = Kratka skala subjektivnog blagostanja; SHS = Subjective Happiness Scale; LOT-R = Life Orientation Test-Revised; SWLS = Satisfaction With Life Scale; RSS = Rosenbergova skala samopoštovanja; N-Anx = Neuroticizam-Anksioznost; Sy = Socijabilnost; Act = Aktivitet; PA = Pozitivni afekat; NA = Negativni afekat.

^a sve korelacije su značajne na nivou $p < .01$, osim korelacija između Pozitivnog stava prema životu i Sy i Act, koje su značajne na nivou $p < .05$

Rezultati pokazuju da KSB skala ima umereno visoke korelacije sa standardnim i najčešće korišćenim merama subjektivnog blagostanja, kao što su SWLS (.45) i pozitivan afekat (.44). Ukupan skor na KSB skali ima najvišu korelaciju sa SHS (.59), koja joj je sadržinski i najbliža, jer jedina procenjuje globalno osećanje sreće.

Dodatno u prilog konvergentne validnosti skale, ukazuje i značajna povezanost sa konstruktima koji su se u prethodnim istraživanjima pokazali povezani sa subjektivnim blagostanjem: optimizmom, samopoštovanjem i osobinama ličnosti.

Većina korelacija između supskala i ukupnog skora na KSB i sličnih konstrukata je umereno visoka (oko .40), što pokazuje da skala nije redundantna sa njima i da ne meri identične koncepte.

Nešto niže korelacije sa dimenzijom N-Anx verovatno su posledica različite valence tvrdnji. Naime, sve tvrdnje KSB skale su afirmativne i imaju pozitivno značenje, dok se sve stavke N-Anx skale sastoje od tvrdnji koje se odnose na neprijatna emocionalna stanja.

Obe supskale KSB imaju najviše korelacije sa Skalom subjektivne sreće. Pored toga, supskala Pozitivan afektivitet je, očekivano, najsnažnije povezana sa pozitivnim afektom, dok je Pozitivan stav prema životu u najvišoj korelaciji sa konstruktima koji su dominantno kognitivni: optimizmom, samopoštovanjem i zadovoljstvom životom.

Opravdanost razlikovanja kognitivnog i afektivnog domena KSB je potkrepila umereno visoka korelacija ove dve supskale (.59) i ispitivanje povezanosti sa osobinama ličnosti Neuroticizam-Anksioznost, Socijabilnost i Aktivitet. Ove osobine ličnosti su se pokazale znatno snažnije povezane sa supskalom Pozitivni afektivitet, nego sa kognitivnom supskalom Pozitivan stav prema životu.

Zajednička faktorska analiza varijabli uključenih u istraživanje

Sa ciljem dobijanja dodatnog uvida u relacije između ispitivanih varijabli, urađena je eksplorativna faktorska analiza svih varijabli uključenih u istraživanje. Metodom glavnih komponenti, uz korišćenje Promax rotacije, utvrđena je struktura ispitivanih varijabli. Na osnovu Scree kriterijuma izolovane su 3 glavne komponente, koje objašnjavaju 62.55% varijanse.

Tabela 3. Karakteristični koreni i procenat objašnjene varijanse ekstrahovanih komponenti

Komponenta	Inicijalna solucija			Rotirana solucija
	Karakteristični koren	% objašnjene varijanse	Kumulativni %	Karakteristični koren
1	4.487	40.79	40.79	3.954
2	1.256	11.41	52.20	2.540
3	1.139	10.35	62.55	2.200

U tabeli 4 je prikazana matrica sklopa izolovanih komponenti u Promax rotaciji.

Prva ekstrahovana komponenta je određena Skalom subjektivnog osećanja sreće (SHS) i skalama kojima se procenjuju dominantno kognitivni konstrukti: zadovoljstvo životom (SWLS), optimizam (LOT-R), pozitivan stav prema životu

(KSB) i samopoštovanje (RSS).

Druga komponenta je određena negativnim polom dimenzije Neuroticizam-Anksioznost Zakermanovog modela ličnosti i negativnim polom Negativnog afektiviteta iz SIAB-PANAS.

Treću komponentu čine dimenzije Aktivitet i Socijabilnost Zakermanovog modela, i dve skale za procenu pozitivnog afekta – Pozitivan afekat iz SIAB-PANAS i Pozitivan afektivitet iz Kratke skale subjektivnog blagostanja.

Tabela 4. Matrica sklopa izolovanih komponenti u Promax rotaciji

Skala	Komponenta		
	1	2	3
SHS	.816		
SWLS	.750		
LOT-R	.727		
KSB-PSPŽ	.654		
RSS	.619		
N-Anx		-.856	
NA		-.674	
Act			.770
Sy			.600
PA			.519
KSB-PA			.475

Legenda. SHS = Subjective Happiness Scale; SWLS = Satisfaction With Life Scale; LOT-R = Life Orientation Test-Revised; KSB-PSPŽ = supskala Pozitivan stav prema životu; RSS = Rosenbergova skala samopoštovanja; N-Anx = Neuroticizam-Anksioznost; NA = Negativni afekat; Act = Aktivitet; Sy = Socijabilnost; PA = Pozitivni afekat; KSB-PA = supskala Pozitivan afektivitet.

Korelacije između izolovanih komponenti su niske pozitivne i kreću se od .289 do .353 (tabela 5).

Tabela 5. Interkorelacije Promax komponenti

Komponenta	1	2	3
1	1.00	.353	.310
2	.353	1.00	.289
3	.310	.289	1.00

Diskusija

Rezultati ovog istraživanja pokazuju da KSB predstavlja validan i pouzdan instrument za procenu subjektivnog blagostanja. Skala ostvaruje umerene korelacije sa zadovoljstvom životom i afektivnim blagostanjem, koji predstavljaju dva osnovna aspekta subjektivnog blagostanja (npr. Schimack, Radhakrishnan, Oishi, Dzokoto, & Ahadi, 2002). KSB ima najviše korelacije sa skalom SHS, kojom se procenjuje globalno osećanje sreće.

Pored toga, KSB je značajno povezana i sa karakteristikama ličnosti koje su se pokazale kao značajni korelati pozitivnog mentalnog zdravlja: optimizmom i samopoštovanjem. Značajna povezanost sa optimizmom je u skladu sa rezultatima prethodnih istraživanja koja pokazuju da je optimizam važan korelat subjektivnog blagostanja (Eid & Diener, 2004; Lucas, Diener & Suh, 1996).

Snažnija povezanost optimizma sa Pozitivnim stavom prema životom nego sa Pozitivnim afektivitetom, govori u prilog opravdanosti posmatranja supskale Pozitivni stav prema životu kao dominantno kognitivne. Naime, i optimizam se najčešće definiše kao kognitivni konstrukt (Scheier & Carver, 1987), jer se smatra da je pozitivna slika budućnosti prvenstveno zasnovana na racionalnoj proceni verovatnoće uspeha i self-efikasnosti (Scioli et al., 1997).

Gotovo identičnu visinu korelacije i obrazac povezanosti kao sa optimizmom, ukupan skor KSB i supskale pokazuju i sa samopoštovanjem. Dobijena korelacija sa samopoštovanjem govori u prilog validnosti KSB, jer je snažna povezanost između subjektivnog blagostanja i samopoštovanjem dobijena u nizu prethodnih istraživanja (Cheng & Furnham, 2003; Schimmack, Oishi, Furr, & Funder, 2004). Dodatno, postoje autori koji samopoštovanje definišu, ne samo kao korelat, nego kao jednu od važnih komponenti blagostanja (npr. Argyle, 2001).

Dosledno niže korelacije sa osobinama ličnosti, nego sa ostalim merama subjektivnog blagostanja dodatno potkrepljuju validnost KSB. Takođe, visina korelacija je u skladu sa dosadašnjim studijama, koje pokazuju da se većina korelacija između ličnosti i subjektivnog blagostanja kreće oko $r = .30$ (DeNeve & Cooper, 1998; Steel, Schmidt, & Shultz, 2008).

Struktura i snaga povezanosti između dve supskale KSB i ispitivanih konstrukata, pokazuje da je opravdana distinkcija afektivne i kognitivne komponente KSB. Kognitivna supskala Pozitivan stav prema životu ima najviše korelacije sa kognitivnim varijablama: optimizmom, samopoštovanjem i zadovoljstvom životom. Ove tri varijable prema Caprari i saradnicima (Caprara, Delle Fratte, & Steca, 2002; Caprara, Steca, Gerbino, Paciello, & Vecchio, 2006) čine širu

kognitivno-evaluativnu dimenziju subjektivnog blagostanja koju nazivaju Pozitivan mišljenje (pozitivan stav prema budućnosti, sebi i životu). Supskala Pozitivan stav prema životu je po svojim karakteristikama bliska ovom konstrukt, jer je određena stavkama koje se odnose na pozitivnu evaluaciju života.

Afektivno blagostanje i osobine ličnosti koje predstavljaju emocionalne dispozicije su snažnije povezane sa afektivnom supskalom Pozitivan afektivitet. Ovaj nalaz je u skladu sa istraživanjima koja pokazuju da su karakteristike ličnosti bolji prediktor afektivnog, nego kognitivnog blagostanja (Schimmack, Schupp, & Wagner, 2008; Steel et al., 2008).

Rezultati zajedničke faktorske analize ispitivanih varijabli su pružili dodatnu potvrdu o opravdanosti razlikovanja kognitivnih i afektivnih konstrukata u domenu subjektivnog blagostanja i potvrdili konvergentnu validnost dve supskale KSB. Supskala Pozitivan stav prema životu se grupisala sa skalama kojima se procenjuju dominantno kognitivni konstrukti, dok je supskala Pozitivan afektivitet, zajedno sa pozitivnim afektom iz SIAB-PANAS i osobinama Aktivitet i Socijalnost koje predstavljaju dispoziciju za doživljavanje prijatnih emocija (Zuckerman, 2005), definisala komponentu koja se tiče pozitivnog afekta. Izdvajanje skala kojima se procenjuje sklonost ka negativnom afektu (NA iz SIAB-PANAS i N-Anx iz Zakermanovog modela ličnosti) u zajedničkoj faktorskoj analizi je u skladu sa rezultatima prethodnih istraživanja koja pokazuju da pozitivan i negativan afekat predstavljaju u velikoj meri nezavisne konstrukte (Schimmack, 2008). Ovaj rezultat sugerise i da je za potpuno razumevanje subjektivnog blagostanja u istraživanjima neophodno posebno procenjivati negativan i pozitivan afekat.

U prilog distinktivnosti afektivnog i kognitivnog aspekta subjektivnog blagostanja i relativne nezavisnosti pozitivnog i negativnog afekta govore i niske pozitivne korelacije između ekstrahovanih komponenti.

Rezultati ovog istraživanja sugerisu da je jedan od najznačajnijih kvaliteta KSB to što uspešno u sebi integriše oba aspekta subjektivnog blagostanja. Pri tom, KSB predstavlja pouzdan i kratak instrument, što je preporučuje za primenu u longitudinalnim istraživanjima, kao i na uzorcima starih osoba.

Ovo istraživanje ima nekoliko značajnih ograničenja. Iako je KSB skala pokazala odlične psihometrijske karakteristike, treba imati na umu da su u ovom kao i u prethodnom istraživanju (Jovanović & Novović, 2008) uzorak činili studenti. Zato smatramo da je neophodno da se validnost skale proveriti na opštoj populaciji, kao i na specifičnim uzorcima (npr. osoba koje pate od afektivnih poremećaja). Jedna od najvažnijih funkcija ove skale, kao i generalno instrumenata za procenu pozitivnih aspekata funkcionisanja, bi trebalo da

bude njihovo korišćenje u studijama evaluacije psiholoških intervencija i tretmana namenjenih osobama koje manifestuju poteškoće u psihološkom funkcionisanju.

Literatura

Abdel-Khalek, A. (2006). Measuring happiness with a single-item scale. *Social Behavior and Personality*, 34, 139–150.

Aluja, A., Rossier, J., Garcia, L. F., Angleitner, A., Kuhlman, M., & Zuckerman, M. (2006). A cross-cultural shortened form of the ZKPQ (ZKPQ-50-CC) adapted to English, French, German, and Spanish languages. *Personality and Individual Differences*, 41, 619-628.

Argyle, M. (2001). *The psychology of happiness* (2nd ed.). London: Routledge.

Bartlett C. J., & Coles E. C. (1998). Psychological health and well-being: why and how should public health specialists measure it? Part 2: stress, subjective well-being and overall conclusions. *Journal of Public Health Medicine*, 20, 288–294.

Caprara, G. V., Delle Fratte, A., & Steca, P. (2002). Determinanti personali del benessere in adolescenza: Indicatori e predittori (“Personal determinants of adolescents’ well-being: indicators and predictors”). *Psicologia Clinica dello Sviluppo*, 2, 203-223.

Caprara, G. V., Steca, P., Gerbino, M., Paciello, M., & Vecchio, G. (2006). Looking for adolescents’ well-being: self-efficacy beliefs as determinants of positive thinking and happiness. *Epidemiologia e Psichiatria Sociale*, 15, 30-43.

Cheng, H., & Furnham, A. (2003). Personality, self-esteem, and demographic predictors of happiness and depression. *Personality and Individual Differences*, 34, 921-942.

Crooker, K. J., & Near, J. P. (1998). Happiness and satisfaction: Measure of affect and cognition? *Social Indicators Research*, 44, 195-224.

DeNeve, K. M., & Cooper, H. (1998). The happy personality: A meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124, 197-229.

Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness, and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55, 34-43.

Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71–75.

Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. E. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, *125*, 276-302.

Eid, M., & Diener, E. (2004). Global judgments of subjective well-being: Situational variability and long-term stability. *Social Indicators Research*, *65*, 245-277.

Hills, P., & Argyle, M. (2002). The Oxford Happiness Questionnaire: a compact scale for the measurement of psychological well-being. *Personality and Individual Differences*, *33*, 1073-1082.

Joseph, S., & Lewis, C. A. (1998). The Depression-Happiness Scale: Reliability and validity of a bipolar self-report scale. *Journal of Clinical Psychology*, *54*, 537-544.

Jovanović, V., & Brdarić, D. (2008). *Kratka skala subjektivnog blagostanja*. Neobjavljeni manuskript, Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu.

Jovanović, V., & Novović, Z. (2008). Kratka skala subjektivnog blagostanja – Novi instrument za procenu pozitivnog mentalnog zdravlja. *Primenjena psihologija*, *1*, 77-94.

Kashdan, T. B. (2004). The assessment of subjective well-being (issues raised by the Oxford Happiness Questionnaire). *Personality and Individual Differences*, *36*, 1225-1232.

Keyes, C. L. M. (2006). Subjective well-being in mental health and human development research worldwide: An introduction. *Social Indicators Research*, *77*, 1-10.

Keyes, C. L. M., & Lopez, S. J. (2005). Toward a science of mental health: Positive directions in diagnosis and interventions. U C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.) *Handbook of positive psychology* (pp. 45-62). Oxford, England: Oxford University Press.

Linley, P. A., & Joseph, S. (2004). Applied Positive Psychology: A New Perspective for Professional Practice. U P. A. Linley & S. Joseph (Eds.) *Positive psychology in practice* (pp. 3-12). Hoboken, NJ: Wiley.

Lucas, R. E., Diener, E., & Suh, E. (1996). Discriminant validity of well-being measures. *Journal of Personality and Social Psychology*, *71*, 616-628.

Lyubomirsky, S., & Lepper, H. S. (1999). A measure of subjective happiness: preliminary reliability and construct validation. *Social Indicators Research*, *46*, 137-155.

Maddux, J. E., Snyder, C. R., & Lopez, S. J. (2004). Toward a positive clinical psychology: Deconstructing the illness ideology and constructing an ideology

of human strengths and potential. U P. A. Linley & S. Joseph (Eds.) *Positive psychology in practice* (pp. 320–334). Hoboken, NJ: Wiley.

Novović, Z., & Mihić, Lj. (2008). *Srpski inventar afekata baziran na Positive and Negative Affect Schedule-X (SIAB-PANAS)*. Neobjavljeni manuskript, Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu.

Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1987). Dispositional optimism and physical well-being: the influence of generalized expectancies on health. *Journal of Personality*, *55*, 169-210.

Scheier, M. F., Carver, C. S., & Bridges, M. W. (1994). Distinguishing optimism from neuroticism (and trait anxiety, self-mastery, and self-esteem): A re-evaluation of the Life Orientation Test. *Journal of Personality and Social Psychology*, *67*, 1063-1078.

Schimmack, U. (2008). The structure of subjective wellbeing. U M. Eid & R. J. Larsen (Eds.), *The science of subjective well-being* (pp. 97-123). New York: Guilford.

Schimmack, U., Oishi, S., Furr, B. M., & Funder, D. C. (2004). Personality and life satisfaction: A facet level analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *30*, 1062-1075.

Schimmack, U., Radhakrishnan, P., Oishi, S., Dzokoto, V., & Ahadi, S. (2002). Culture, personality, and subjective well-being: Integrating process models of life-satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, *82*, 582-593.

Schimmack, U., Schupp, J., & Wagner, G. G. (2008). The influence of environment and personality on the affective and cognitive component of subjective well-being. *Social Indicators Research*, *89*, 41-60.

Scioli, A., Chamberlin, C. M., Samor, C. M., LaPointe, A. B., Campbell, T. L., MacLeod, A. R., & McLennon, J. (1997). A prospective study of hope, optimism, and health. *Psychological reports*, *81*, 723-733.

Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive Psychology: An Introduction. *American Psychologist*, *55*, 5-14.

Steel, P., Schmidt, J., & Shultz, J. (2008). Refining the Relationship Between Personality and Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin*, *134*, 138-161.

Vaillant, G. E. (2003). Mental health. *American Journal of Psychiatry*, *160*,

1373-1384.

Watson, D., & Clark, L. A. (1994). *The PANAS-X: Manual for the positive and negative affect schedule-expanded form*. Iowa City: University of Iowa.

Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, *54*, 1063–1070.

Zuckerman, M. (2002). Zuckerman-Kuhlman Personality Questionnaire (ZKPQ): An alternative five factorial model. U B. DeRaad & M. Perusini (Eds.) *Big Five Assessment* (pp. 377 - 396). Seattle: Hogrefe and Huber Publishers.

Zuckerman, M. (2005). *Psychobiology of Personality* (2nd ed.). New York: Cambridge University Press.

Prilog 1 – Kratka skala subjektivnog blagostanja

KSB

Molimo Vas da pažljivo pročitate svaku rečenicu i odgovorite tako što ćete zaokruživanjem broja izraziti u kojoj meri se slažete sa svakom od tvrdnji. Brojevi imaju sledeće značenje:

1 - u potpunosti se ne slažem

2 - uglavnom se ne slažem

3 - delimično se slažem

4 - uglavnom se slažem

5 - u potpunosti se slažem

	Tvrdnja	Odgovor				
		1	2	3	4	5
1	Osećam da je život pun lepih iznenađenja.	1	2	3	4	5
2	Sve u svemu, život je lep.	1	2	3	4	5
3	Mnogo se smejem.	1	2	3	4	5
4	Osećam se živahno.	1	2	3	4	5
5	Osećam da imam puno energije.	1	2	3	4	5
6	Život je pun dobrih prilika i mogućnosti.	1	2	3	4	5
7	Često se osećam radosno i ushićeno.	1	2	3	4	5
8	Divno je živeti.	1	2	3	4	5

Veljko Jovanović

Validity of the short subjective well-being scale

The main aim of this research is to establish the convergent validity of the Short Subjective Well-being Scale (KSB). The KSB shows significant correlations with the standard measures of subjective well-being (life satisfaction, positive affect, negative affect and subjective happiness) and theoretically and empirically related constructs: optimism, self-esteem and personality traits. Our findings provide support for a distinction between affective and cognitive subscales of the KSB. The Positive Affectivity subscale has stronger relationships with the affective variables (positive affect, negative affect and personality traits), while the Positive Attitude Towards Life subscale has stronger correlations with the cognitive constructs (optimism, self-esteem and life satisfaction). Advantages of the scale, practical implications of the findings and suggestions for future research have been discussed.

Keywords: The Short Subjective Well-being Scale, validity, positive mental health